

USPJEŠNOST PENOLOŠKOG TRETMANA POČINITELJA RAZBOJSTVA I RAZBOJNIČKIH KRAĐA S OBZIROM NA RANIJE MANIFESTIRANJE ASOCIJALNIH OBLIKA PONAŠANJA

DEJANA TASIĆ • ALEKSANDAR BUĐANOVAC

primljeno: srpanj '97.
prihvaćeno: listopad '97.

Izvorni znanstveni članak
UDK: 376.5

Ovaj rad usmjeren je na valorizaciju procesa resocijalizacije (rehabilitacije) osuđenih počinitelja kaznenih djela razbojstva i razbojničkih krađa, a putem sagledavanja relacija između nekih oblika asocijalnih ponašanja koji su obilježavali ponašanje ovih osoba prije penološkog tretmana (prekomjerno konzumiranje alkohola, droge i tableta, sklonost skitnji, besposličarenju i kockanju, vezanost uz sferu prostitucije i tetoviranje) i nekih indikatora uspješnosti toga tretmana (primjena skraćivanja boravka osuđenog u kaznenom zavodu, opća procjena njegovog ponašanja i uspješnosti resocijalizacije). S time je u vezi provedeno istraživanje (n = 327) osuđenika muškog spola, osuđenih na bezuvjetnu kaznu zatvora, a prikupljeni su podaci obrađeni analizom varijanci i regresijskom analizom. Pokazalo se da prisustvo različitih asocijalnih oblika ponašanja počinitelja kaznenih djela razbojstva i razbojničke krađe značajno ometa tijek i uspješnost njihova penološkog tretmana.

ključne riječi: asocijalna ponašanja, osuđene osobe, razbojstva, penološki tretman

UVOD

Društvo, suočeno sa stalnim porastom delinkvencije, potiče ispitivanje penološkog tretmana sa stajališta njegove učinkovitosti. Takva su ispitivanja, poglavito ona usmjerena na evaluaciju učinkovitosti institucionalnog tretmana maloljetnih delinkvenata, već davno otkrila mnoge slabosti u organizaciji tretmana i njegovom provođenju. Tako sedamdesetih godina ovoga stoljeća prevladava ideja o uzaludnosti rehabilitacijskih pokušaja (Martinson, 1974; Liptoni sur., 1975; Brody, 1976). Adams (1977), analizirajući istraživanja učinkovitosti tretmana, zaključuje da je "reforma promašaj" i da, uz mali broj iznimaka, ideja rehabilitacije nije djelotvorna. Bailey (1966, prema Adams, 1974) također zaključuje kako je sasvim jasno vidljivo da su dokazi koji podržavaju djelotvornost rehabilitacijskih tretmana neznatni, nedosljedni i relativno dvojbeni.

Ipak, niz studija i metaanaliza tijekom posljednjih desetljeća doveo je do promjene stava o učinkovitosti rehabilitacijskih napora: danas postoje nedvosmisleni dokazi o učinkovitosti programa koji zadovoljavaju određene uvjete, kao što su utemeljenost na klasifikaciji osuđenika prema stupnju društvene opasnosti i kriminogenih potreba, prilagođenost programa njegovim korisnicima, suradnja sa širom zajednicom i drugo (McGiure i Priestley, 1996).

Brennan i Sarnoff (1994), na uzorku 1.791 muških, odraslih uhićenih ispitanika, rođenih između 1944. i 1947. godine u Danskoj, testiraju hipoteze koje proizlaze iz teorije učenja: (a) primjena sankcioniranja delinkvenata umanjuje broj kasnijih uhićenja; (b)

Dr. sc. Aleksandar Buđanovac asistent je na Odsjeku za poremećaje u ponašanju Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Dr. sc. Dejana Tasić znanstvena je novakinja Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta u Zagrebu.